

VERSLAG
VAN DE COMMISSIE VOOR NAAMKUNDE
DER KONINKLIJKE NEDERLANDSE AKADEMIE
VAN WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM
OVER 1956

OVERDRUK UIT HET JAARBOEK DER KONINKLIJKE
NEDERLANDSE AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN
1956—1957

VERSLAG

VAN DE COMMISSIE VOOR NAAMKUNDE OVER 1956

De Commissie voor Naamkunde, die in het afgelopen jaar ongewijzigd is gebleven, heeft in december aan de medewerkers een zevende vragenlijst toegezonden met een negental vragen van toponymische en anthroponymische aard. Daar in 1955 geen vragenlijst is uitgezonden, is het aantal terugontvangen lijsten aanmerkelijk geringer dan in vorige jaren, nl. 199. Op 31 december 1956 waren in totaal 6861 lijsten op het bureau aanwezig, als volgt verdeeld: van lijst 1: 826 exx., van lijst 2: 887 exx.¹⁾, van lijst 3: 1337 exx., van lijst 4: 1227 exx., van lijst 5: 1242 exx., van lijst 6: 1342 exx.

Op 3 maart organiseerde de commissie haar dertiende symposion, waarop Prof. Dr. B. H. D. Hermesdorf sprak over „Recht en naam in de middeleeuwen” en de voorzitter, Mr. S. J. Fockema Andreae over „Algemeen naamrecht”. Onder de titel „Naam en recht” zijn beide lezingen gepubliceerd in de „Bijdragen en Mededelingen” (dl. IX), waarin eerder de in 1955 door Prof. dr. J. A. van Hamel gehouden lezing „Plaatsnaamveranderingen uit politieke overwegingen” (dl. VIII) verschenen was. Op 8 december vond het veertiende symposion plaats, waarop Prof. Dr. C. Verlinden (Gent) en Prof. Dr. J. F. Niermeyer spraken over Frankische nederzetting en taalgrens.

Voorafgaande aan het symposion van 3 maart vond een bespreking plaats met vertegenwoordigers van regionale verenigingen, teneinde het contact tussen deze en het bureau opnieuw te ver-

¹⁾ In het verslag over 1955 is het aantal ingevulde exx. van lijst 2 abusievelijk opgegeven als 1206. Men leze hiervoor: 885.

sterken. Ook met andere instanties werd contact gezocht. Zo waren op 28 augustus de secretaris en de heren Buitenhuis en Eersel aanwezig op de door de Fryske Akademy te Olterterp gehouden naamkundedag. Besprekingen tussen de secretaris en Dr. P. Glazema, directeur van de Rijksdienst voor Oudheidkundig bodemonderzoek te Amersfoort, betroffen de mogelijkheid van een nauwere samenwerking tussen beide bureau's.

Met voldoening constateert de commissie dat de belangstelling voor de naamkunde in wetenschappelijke kringen hier te lande toeneemt. Zij denkt daarbij o.m. aan het feit dat op het 24ste Nederlandse Filologencongres, te Amsterdam gehouden, voor het eerst de naamkunde officieel erkend was in de sectie voor dialectologie, volkskunde en naamkunde, waarin de heer Blok gesproken heeft over de resultaten van de geografische methode bij de Nederlandse naamkunde.

In het vijfde deel (1954) van „Onoma” verscheen een overzicht van de nieuwe onomastische literatuur in Nederland, samengesteld door D. P. Blok, die ook voor het onomastisch overzicht in de „Handelingen” van de Belgische Commissie voor Toponymie en Dialectologie de bibliografische gegevens voor Nederland verschafte.

Van de gezamenlijk met de Vereniging voor Naamkunde te Leuven uitgegeven Mededelingen der commissie verschenen de afleveringen 1-4 van de 32ste jaargang (1956), met vele Noordnederlandse bijdragen. De secretaris schreef er in „De registratie van de Nederlandse familienamen” over de wijze waarop het namenmateriaal van de volkstelling van 1947 is opgeborgen en over het systeem waarnaar het wordt bewerkt.

Op de medewerkersbijeenkomst te Bergen op Zoom op 21 april sprak de heer Eersel over het naamkundeonderzoek in 't algemeen, op die te Deventer op 16 juni sprak de heer Buitenhuis over het veldnamenonderzoek in ons land, terwijl de secretaris op de Middelburgse bijeenkomst op 26 mei iets over het werk van het Naamkundebureau vertelde.

In samenwerking met de Dialecten- en Volkskundecommissie

gaf de Naamkundecommissie ook dit jaar weer een aflevering van de „Mededelingen van de Centrale Commissie voor Onderzoek van het Nederlandse Volkseigen” uit, waarin de heer Blok over de enken in Nederland schreef (met een kaartje).

Het bureau der commissie heeft in het afgelopen jaar de verwerking van het toponymische materiaal van de vragenlijsten voortgezet. O.a. werden kaarten getekend van de toponymische bestanddelen goud, zilver, schat en Joden. Het systematisch onderzoek van de Zeeuwse familienamen werd in hoofdzaak door de heer Eersel voortgezet. De heer Buitenhuis, aan wie de zorg voor het veldnamenregister is toevertrouwd, heeft hieraan zijn bijzondere aandacht gewijd. Er werden ongeveer 6.000 fiches aan toegevoegd, waardoor het aantal gestegen is tot ongeveer 36.000. Lijsten, fiches en kaarten met veldnamen kwamen binnen van Mw. D. Roubos-Rossers (Sprang-Kapelle) en de heren M. J. Ampt (Hasselt), H. Bartelds (Fluitenberg, gem. Ruinen), J. R. Blaauw (Eefde, gem. Gorsel), W. Bos (Nijkerk), A. Buys Jzn. (Arnhem), S. Cancrinus (Dwingelo), H. C. de Fouw (Kolijsplaat), M. C. van Iersel (Helvoort), Jac. de Jager (Oudelande), A. van Kleef (Puttershoek), R. van Goor (Wijster), P. Labriijn (Heerjansdam), W. Th. Meyerman (Doetinchem), H. Mondria (Doetinchem), Kl. van Regteren (Zwollerkerspel), T. Schipper (Zwaag), Pater Tarcisius van Schijndel (Nieuwkuik), G. Snel (Hasselt), Kl. Snel (Hasselt), C. de Vries (Slochteren), J. Wemmenhove (Kampen) en G. G. J. van der Wielen (Druten). Alle gegevens betreffen de woonplaatsen der medewerkers. Ds. L. S. Blom (Aardenburg) en Pater Dr. H. Sanders (Venraai) zijn begonnen met een uitvoerig onderzoek naar de veldnamen in hun woonplaats, waarvan zij de resultaten eveneens ter beschikking van de commissie zullen stellen.

In het verslag over 1955 werd melding gemaakt van het contact, dat met de Cultuurtechnische Dienst werd opgenomen over de aanschaffing van goedkopere kaarten. In het afgelopen jaar is daarnaast overleg gepleegd met het bureau van de Hoofdingenieur van het Ministerie van Landbouw, dat een groot aantal kadastrale kaarten bezit. Zowel de Cultuurtechnische Dienst als het laatst-

genoemde Bureau zijn bereid gevonden, afdrukken van kaarten te leveren voor een zodanige prijs, dat de medewerkers, die deze kaarten verlangen ter invulling van veldnamen, daarvan door het bureau der commissie voorzien kunnen worden. Het kaartenbezit der beide bureau's beslaat ongeveer driekwart van Nederland en stelt ons dus in staat, aan de meeste aanvragen te voldoen.

Met grote voldoening vermeldt de commissie, dat de Minister thans op de Rijksbegroting voor 1957 een post heeft uitgetrokken voor een wetenschappelijk ambtenaar bij het Naamkundebureau. De commissie heeft daarvoor de heer D. P. Blok benoemd, die sinds 1 oktober 1952 als student-assistent in dienst is geweest, en die in het vervolg dus zijn volledige dagtaak zal kunnen wijden aan de wetenschappelijke bewerking van het reeds bijeengebrachte materiaal. In het afgelopen jaar is hij al begonnen met de taalkundige bewerking van de volledige verzameling van veldnamen van Didam, die door de heer A. Tinneveld is bijeengebracht. De commissie hoopt dat te eniger tijd uit de samenwerking van de heer Tinneveld met het bureau een belangrijke toponymische monografie zal kunnen ontstaan. De heer Blok heeft zich verder vooral bezig gehouden met de beantwoording van de talrijke verzoeken om inlichtingen, die het bureau ook in het afgelopen jaar weer hebben bereikt.

De bibliotheek werd door aankoop en schenking opnieuw in niet onbelangrijke mate uitgebreid. De namen van de schenkers zijn in de bijlage vermeld. Te betreuren blijft dat de commissie er nog steeds niet in is geslaagd, enkele belangrijke oudere periodieken aan te kopen. Door bemiddeling van de Ministeries van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Oorlog ontving het bureau opnieuw een aantal bladen van de chromo-topografische kaart des Rijks (schaal 1 : 25.000, in kleurendruk) van de Topografische Dienst. De bibliotheek en de verzamelingen van het bureau werden ook nu weer door velen geraadpleegd. Van de buitenlandse bezoekers noemen we Prof. Dr. P. Jørgensen (Kopenhagen), Dr. J. Leenen (Brussel) Prof. Dr. H. Draye, Prof. Dr. K. Roelandts (beide uit Leuven), Hans Kneteman (Toronto, Canada)

en lic. R. Haeserijn (Gent), die opnieuw gedurende twee maanden op het bureau anthroponymische studies verrichtte.

Voor het financieel beheer moge naar het verslag der Centrale Commissie verwezen worden.

Namens de Commissie voor Naamkunde (Toponymie en Anthroponymie) der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen:

S. J. FOCKEMA ANDREAE, *voorzitter.*

P. J. MEERTENS, *secretaris-penningmeester.*

BIJLAGE

Lijst van personen enz. die in 1956 boeken en handschriften aan het Centraal Bureau voor Naamkunde schonken:

Prof. Dr. Th. Baader, D. P. Blok, N.V. E. J. Brill, H. S. Buwalda, Prof. Dr. H. Draye, H. B. M. Essink, Fryske Akademy, Frysk Institut te Groningen, Dr. S. Hagström, Dr. J. Huber, Prof. Dr. P. Jørgensen, Koninklijke Bibliotheek te Brussel, Dr. W. Laur, Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap, P. Noordoos, J. van Overstraeten, A. K. Perk, Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Stichting voor Bodemkartering, Prof. Dr. H. Thieme, Topografische Dienst, Udvalg for Folkemaal's Publikationer, Universiteitsbibliotheek Amsterdam, Universiteitsbibliotheek Utrecht, Vereniging van Vreemdelingenverkeer te Veenendaal, C. Wilkeshuis.